

Tänkar om Tammerfors Stad. (a)

1714/18/3.34

... Fuit hæc Sapientia quondam
publica privatis secernere. HORAT.

Han (b), som Europas vördnad njutit,
Hvars namn så pryder häfderna,
Han sjelf i denna nejden brutit
De luf-beväxta Alarna.
Hvar dag med känsla jag det finner,
Då Strömmen (c) uti bugter rinner
Och ler mot Finska högderna.

Så glad var aldrig Finska bygden,
Som då sin Kung och Landets Far
Hon kunde ge den trogna skygden,
Och Honom uti sködet bar.
Han ville denna trohet löna,
Vid Näsljärvi (d) stränder röna,
Hvad värde Finska jorden har?

Ja länge ock skal Finland prisa
Hans Åra och Odödlighet.
Ren hann vår ort förträffligt visa
En frukt af GUSTAVS rådighet.
Det Verk (e) som Jansson fordom timrat,
Och på sin tid för andra skimrat,
Är än af hög belkaffenhet.

Än vinkar här Naturens Höga
För Patriotens ädla blick;
Och ingen ting kan här förtröga,
Om stället (f) blott en odling fick.
Ja, grunden sjelf af djupet bjuder
Det som i konstens händer ljuder
Sen det har fått et hårdadt skick.

(a) Författaren tror sig ej hafva felat, om han, oakadt han är ingen ting mindre än poet, skrivit i bunden stil; så vida det är et mer än gammalt rön, at verlor, så vät ypperliga som dälliga, förorsaka mer upmärksamhet än prosa.

(b) Konung GUSTAV den III högtfälig i äminnellö.

(c) Man behöfver blott nämna det härifrån en half fjerdedels mil belägna Hatanpää, där den mäkt förjulande utflugt vinkade Konungen; at vid Stadens anläggande, tilbringa några glada stunder, för at bevisa, det detta uttryck ej är öfverdrifvet.

(d) Är en nog vidlöfög sjö, belägen straxt ofvanföre Staden, hvarfil praktikabla vattendrag ända ifrån Vasa län (15 mil härifrån) komma at förena sig med det neder om staden belägna Pyhävesi, och vidare derifrån (oaktadt än ofarbart) til Björneborg. Dessa vatten skola enligt läker grund, innehålla mycket järnmalm. Pyhäjärvi ligger 62 fot lägre än Näsljärvi.

(e) Inrättningen af Krono-Brännerierna, ehuru ofta öförfögigt klandrad, var äfven i det afseendet högst nyttig för landet, at vid goda spanmåls år, et stadgadt pris blef vunnet på denna nödvändighetsvara, då Kronan upköpte et quantum, hvaraf tillverkades brännvin; och då missväxt inföll, hade allmänheten alltid flöd af Krono-Magazinerna, och Brännvinstilverkningen uphöde.

(f) Utan all tvifvel det lägligaste til inrättande af det bästa Järnbruk.

Lyckfärlige i efterverlden
Här sägnas må af hamrats ljud,
Och räcka Riket denna gården,
Som af Naturen är Dets skrud!
Ån må, til Statens gogn, berufas
Af Forsen verk — och konstens tjufas
I öfningen af sina bud!

Hur denna syn (g) mit öga rörer
Och väcker mig, högtidligt rörd!
Hur detta dän, mit öra hörer,
År vördnadsfullt — blott för dets hörd!
Hur detsa vattnets krafter svalla,
Som med et redligt sus tycks kalla
Så många människor til skörd.

Ja — detta sus så listigt malar:
Den drist som Staters lycka gör.
När män den dag i Östern fräljar,
Som ofs til verkligheten för?
Här luckande Najader tala,
Och allt som lins i denna dyala
År konstens eget tilbehör.

Ån från sin höjd beständigt stupar,
Som Tantalus, den Finska Sjöen,
I många hyrflar sig sördjupar
At måla konstens sköna rön:
Ån hvilande i tylla bygden,
De Iaxen lilickar uti flygden
Af tusvan, Vären målat grön.

Ack! om en gång den höga synen
Af tåflan ibland Element,
Så skönt beprydde vattenbrynen,
At den colonn (h) som Elden tändt,
Lik den Vesuv med fasa skjuter,
Förstördes af den vattnet gjuter
Och som et mola mot högden fändt!

Ack! om jag ån så lycklig klefve,
At se en väg åt Nordens rand,
Som med förmånlig utöigt drefve
Dets allter til vår lugna strand,
Och ilande från högden baren,
Och tågande som stilla skuren
Jag hastade mot Tavastland!

Mit Fosterland! Det är din heder,
Som denna önskan har til grund.
Din sällhet blott min tanke leder
Som redlig Svenske hvar enda stund,
Då jag, dig tidig förmön önskar,
Och vären, som med tjuaning gröntkar,
Mit sällskap är i denna lund.

Jag önskar ej i mörkrets klyfta —
Min önskan blott är möjlighet —
Ack! om jag sjelf förmädde lyfta
Den söfva stens besvärslighet;
Blott Du — mit Fosterland! fick njuta,
Jag gärna ville lifvet sluta
I patriotisk saighet.

(g) Det är mer, ån vackert, mer ån intagande, at se denna Fors, som uti tuserde-
bugter vrider sig omkring håll och tusva med det angenämasse sus.

(h) Författaren önskar, at en gång röken och hetten af en Masugn, måtte tåfla med
den molnlika dimma, som Forsens störtning i fallet förstörskar.

Om Du — min Kung! min önskan hörde,
Och i en lycklig stund det blef
Din Faders tyfva röst, som förde
Til Dig hvad nu mit hjerta skref,
Du skulle — Gode Konung! unna
Dit Rike väl — och ofs förkunna
Vår önskan med et enda bref (i).

Må Finlands lärda Gillo finna
Här föremål för ädel nit,
Och Staden Nürnbergs höjd än hinna
Igenom driftighet och slit!
O at min önskan kunde röra,
Och Fosterbygdens vänner föra.
Med sina ädla tankar hit!

Vår Stad väst icke vil begära
Af Rikets medel underföd.
Vi ren med glädje kunne skäts,
Som Svenska barn, vårt eget bröd:
Blott redligt nit vil ifrigt yrka,
Stad skal bidra til den styrka,
Som hjälper Staten ur Dets nöd.

Men skal Naturen kunna bota —
Vi känne den Erfarenhet —
Och af sig sjelf et ondt utrota,
Vist fordras Läkarns färdighet.
Den bästa Åkren är förgäfves,
Om den af Tiffelen förqväfves,
Och ingen af den samma vet.

Blott friheter vår Stad förunnas,
Vi än til höjden kunne gå;
Och at ofs Lag af en (å) förkunnas,
Som kan vår hela vördnad få,
Utaf hvärs hand vi vinken lyda.
Och icke kunne mer förtyda,
At han för Stadens väl skal stå!

Men om förgäfves jag här tyder
Mit ädla nit — så redligen,
Jag likväl lydt och evigt lyder
Den fördom kända sanningen:
Den som på Jorden sorglös tråder,
Han trampar på de döda Fäder
vid hvarje ståt — förbannelsen.

(e) Otvivelaktigt är det, at Konungen, som grundade Staden, har haft de betydligaste affigter med den samma. — Läget är i synnerhet et öfvertygande bevis härpå. Och icke allenast Finska, utan hela Svenska Allmänheten hade bordt draga nytta af en så vis Konungs anstalt, hvilken än kan, genom goda och fördelaktiga privilegier för Inrättningar af flera slag, säkerligen gå uti fullbordan.

(å) Ibland de betydligaste hinder för Stadens upkomst, är otvivelaktigt det, at man måtte önska, det Staden finge föga sig af en Borgmästare, försedd med värdighet och myndighet. — Det vore äfven en ganska liten affaknad för det hela, om Hon blefve Leftnad Helt alla utskylde på 20 år. En omständighet, som kunde vara lika värd upmärksamhet.

ÅBO, Tryckte hos Mag. *Joh. Christoph. Frenchell*, 1801.

För Auctorns räkning.

